

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ความต้องการการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสับปะรดภูเก็ต อำเภอถลาง

จังหวัดภูเก็ต

Agro-Tourism Extension Needs for Phuket Pineapple Plantation in Thalang District of Phuket

ณัฐดนัย ก้องเอกภพ (Natdanai Kongekapop)¹จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)² เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 2) ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกร 3) ความต้องการการส่งเสริมสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4) แนวทางการพัฒนาสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต 36 ราย ผู้นำชุมชน 6 ราย ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวสวนสับปะรดภูเก็ต 12 ราย รวมจำนวน 54 ราย ศึกษาจากประชากรทั้งหมด เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เกษตรกร และสอบถามผู้นำชุมชนและ ตัวแทนองค์กร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.97 ปี ส่วนมากได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 24.14 ไร่ พื้นที่ปลูกสับปะรดเฉลี่ย 26.042 ไร่ ส่วนใหญ่เช่าพื้นที่ หรือใช้พื้นที่สวนยางพาราของบุคคลอื่น ปริมาณผลผลิตสับปะรดเฉลี่ยต่อไร่ 3.2 ตัน เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.8 ปลูกสับปะรดภูเก็ตแซมสวนยางพารา มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 14,867.22 บาท รายได้เฉลี่ยต่อไร่ 28,322 บาท เกษตรกรร้อยละ 58.3 มีความคิดเห็นว่าสวนสับปะรดภูเก็ตสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเด็นประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเตรียมความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการอาหาร เครื่องดื่มและของฝาก และที่พักแรม 3) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับปานกลาง ด้านความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องการความรู้ทุกประเด็นในระดับปานกลางผ่านช่องทางเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรผู้นำ และ อินเทอร์เน็ต ต้องการวิธีการส่งเสริมสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับปานกลางจากการทัศนศึกษา การฝึกอบรม การประชุมกลุ่ม และการสาธิต 4) แนวทางการพัฒนาสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ พัฒนาตัวเกษตรกรในด้านความรู้ ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง พัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในด้านความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พัฒนาสวนสับปะรดภูเก็ตให้มีความพร้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความหลากหลาย มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทแหล่งผลิตหรือพื้นที่เฉพาะทางการเกษตร และประชาสัมพันธ์สวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

คำสำคัญ: สวนสับปะรดภูเก็ต แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดภูเก็ต

1 นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

bearpapa2468@gmail.com

2 รองศาสตราจารย์ ดร. แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

3 รองศาสตราจารย์ ดร. แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yoobench@hotmail.com

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The purposes of this research were to 1) study socio-economic circumstance of pineapple farmers in Thalang District of Phuket Province 2) study farmers' knowledge on agro-tourism 3) study agro-tourism extension needs for Phuket pineapple plantation 4) study guidelines for developing pineapple plantation as agro-tourism destination. The studied population was a total of 54 persons comprising 36 pineapple farmers, 6 community leaders, 12 representatives of Local Administration Organization and representatives from relevant government agencies dealing with promotion of pineapple plantation tourist destination in Phuket Province. To obtain data, farmers were interviewed, community leaders and agencies representatives were asked. Data was analyzed by descriptive statistics i.e. percentage, minimum value, maximum value and standard deviation. The research findings were as follows. 1) Most of the farmers were male with their average age at 55.97 years and completed primary education. Their average number of family member was 4 persons, having the average occupied land 24.14 rai. Their average pineapple plantation was 26.042 rai mostly on rented land or used others' rubber plantation. Their average pineapple product was 3.2 ton/rai. 88.8% of the farmers grew pineapple as intercropping in rubber plantation. Their average pineapple production cost was 14,867.22 baht/rai. Their average income was 28,322 baht/rai. 58.3% of them opined that pineapple plantation in Phuket could be developed as agro-tourism destination. 2) However most of them had no knowledge on agro-tourism particularly on type of agro-tourism, preparation for agro-tourism destination, facility management and agro-tourism activity, food and beverage management and souvenir including accommodation. 3) Their required knowledge promotion on agro-tourism was at medium level in every issue through the channel of agricultural extension officer, agricultural leader and internet. They needed to know at medium level the method to promote pineapple plantation in Phuket as agro-tourism destination by study visit, training, focus group and demonstration. 4) Guidelines for developing pineapple plantation as agro-tourism destination were developing farmers' knowledge on agro-tourism, developing readiness and preparation to serve tourism, organizing diverse agro-tourism activities, integrating between public and private sector organization, promoting as agro-tourism destination, the type of production site or specific agricultural area and to making Phuket pineapple widely known.

Keywords: Phuket pineapple, Agro-tourism, Phuket Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

สับปะรดภูเก็ตเป็นพืชเอกลักษณ์ของจังหวัดภูเก็ตมีศักยภาพที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคตได้ ปัจจุบันสับปะรดภูเก็ตมีพื้นที่ปลูก จำนวน 2,122 ไร่ ผลผลิตรวม 10,153.77 ตัน เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตได้รับการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการตลาดจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง สับปะรดที่ผลิตได้มีคุณภาพและมาตรฐาน มีความแตกต่างกับสับปะรดจากแหล่งอื่นอย่างชัดเจน ในเรื่องความกรอบและหอมเป็นพิเศษ แก่นผลกรอบจึงสามารถรับประทานได้ทั้งผล เป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งลักษณะเด่นดังกล่าวเกิดจากความพิเศษเฉพาะของพื้นที่ ลักษณะสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดภูเก็ต และภูมิปัญญาของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต ซึ่งมีองค์ความรู้และประสบการณ์ในการปลูกสับปะรดภูเก็ต จังหวัดภูเก็ตจึงได้ขอขึ้นทะเบียนสับปะรดภูเก็ต เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ประกาศขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “สับปะรดภูเก็ต” เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2552 เลขที่คำขอ 50/00042 ทะเบียนเลขที่ สข 52/00031 ทำให้สับปะรดภูเก็ตที่ผลิตโดยภูมิปัญญาของเกษตรกรจังหวัดภูเก็ตภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัดภูเก็ตได้รับการคุ้มครอง แต่เนื่องจากสับปะรดภูเก็ตไม่ได้มีผลผลิตตลอดทั้งปี บางช่วงที่ผลผลิตมีปริมาณน้อยจึงมีราคาสูง แต่ในช่วงที่ผลผลิตมีปริมาณมากราคาค่าจะต่ำ ซึ่งในช่วงที่ราคาสับปะรดตกต่ำเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดจะมีรายได้ลดลง สร้างความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาความต้องการการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสับปะรดภูเก็ต อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปรู้จักสับปะรดภูเก็ต เป็นทางเลือกในการเพิ่มมูลค่า สร้างงาน สร้างรายได้ก่อให้เกิดความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตและชุมชนโดยรอบนอกเหนือจากการขายสับปะรดภูเก็ตเป็นผลสดเพื่อบริโภคเพียงอย่างเดียว

วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตในพื้นที่อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต (เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพพืชเศรษฐกิจสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สับปะรดภูเก็ต ปี 2557) จำนวน 36 คน ผู้นำชุมชนในพื้นที่ที่มีการปลูกสับปะรดภูเก็ต จำนวน 6 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ปลูกสับปะรดภูเก็ต จำนวน 6 คน และผู้แทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

(สำนักงานเกษตรอำเภอกลาง ที่ว่าการอำเภอกลาง สถานีพัฒนาที่ดินภูเก็ต ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรภูเก็ต สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดภูเก็ต และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต) จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ต เกษตรกร ร้อยละ 75.0 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.97 ปี ร้อยละ 41.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.17 คน เกษตรกร ร้อยละ 30.6 ไม่มีพื้นที่การถือครองที่ดิน พื้นที่ถือครองที่ดินทั้งหมดเฉลี่ย 24.14 ไร่ พื้นที่ปลูกสับปะรดเฉลี่ย 26.042 ไร่ จำนวนผลผลิตเฉลี่ย 3.2 ตันต่อไร่ ร้อยละ 88.8 ปลูกสับปะรดภูเก็ตแซมสวนยางพารา และ ร้อยละ 5.6 ปลูกเป็นพืชเดี่ยวและปลูกทั้งสองลักษณะ คือ พืชเดี่ยวและพืชแซมในสวนยางพารา ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 14,847.22 บาทต่อไร่ รายได้จากสวนสับปะรดเฉลี่ย 28,322 บาทต่อไร่ เกษตรกร ร้อยละ 33.3 อยู่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ 2.1 – 4.0 กิโลเมตร ร้อยละ 22.2 อยู่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยว 4.1 – 6.0 กิโลเมตร ร้อยละ 16.7 อยู่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยวไม่เกิน 2.0 กิโลเมตร และร้อยละ 8.3 อยู่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า 6.0 กิโลเมตร เกษตรกร ร้อยละ 58.3 มีความคิดเห็นที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ และร้อยละ 41.7 มีความคิดเห็นที่ไม่สามารถพัฒนาได้ เกษตรกรที่มีความคิดว่าสามารถพัฒนาสวนสับปะรดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ร้อยละ 47.2 จะจัดทำฐานข้อมูล ร้อยละ 44.4 จะจัดทำจุดสาธิต เรียนรู้ การปลูก ดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวสับปะรด ร้อยละ 41.7 จะจัดกิจกรรมบริการท่องเที่ยวชมสวน ชิม ซื้อม ร้อยละ 13.9 จะจัดทำจุดพักผ่อนนักท่องเที่ยว จำหน่ายของที่ระลึก และร้อยละ 2.8 จะจัดทำจุดพักรับประทานอาหาร

2. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกร เกษตรกรทั้งหมด คือ ร้อยละ 100.0 มีความรู้ด้านองค์ประกอบในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ ป้ายบอกเส้นทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว ถนนเข้าแหล่งท่องเที่ยว สถานที่จอดรถของแหล่งท่องเที่ยว สถานที่นั่งพักหรือรับประทานอาหาร ห้องสุขา จุดที่ให้บรรยายความรู้หรือสาธิต มัคคุเทศก์ผู้นำชม จุดจำหน่ายสินค้า ชิม ซื้อม การจัดการ ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว (จุดถ่ายรูป) กระบวนการต้อนรับ บุคลากรในการต้อนรับ ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายทำอาหาร ฝ่ายสาธิต บรรยาย ผู้นำชม ฝ่ายจำหน่ายสินค้า ข้อจำกัดในการเข้าชม โปรแกรมหรือกิจกรรมในการเข้าชม การเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัด ค่าใช้จ่ายในการเข้าชม การจัดทำสมุดเยี่ยมชมให้ผู้มาเที่ยวแสดงข้อคิดเห็น การจัดทำเว็บไซต์ของแหล่งท่องเที่ยว การรวมกลุ่มของเกษตรกรในแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและจุดขายหลักของแหล่งท่องเที่ยว การเชื่อมประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกร

ด้านความรู้ เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้ในการส่งเสริมสวนสับปะรดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในระดับมาก ได้แก่ ประเด็นการจัดการอาหาร เครื่องดื่ม ของฝากและของที่ระลึก ประเด็นการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประเด็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

ด้านช่องทางการส่งเสริมสวนสับปะรดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกษตรกรมีความต้องการความรู้ ทุกประเด็นผ่านช่องทาง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรผู้นำ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (อินเทอร์เน็ต) ในระดับปานกลาง มีความต้องการความรู้ผ่านช่องทาง สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และผู้นำชุมชนในระดับน้อย

ด้านวิธีการส่งเสริมสวนสับปะรดเกษตรกรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมทั้ง 4 รูปแบบ คือ การทัศนศึกษา การฝึกอบรม การประชุมกลุ่ม และการสาธิตในระดับปานกลาง

4. แนวทางการพัฒนาสวนสับปะรดเกษตรกรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ความต้องการการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนสับปะรดเกษตรกร อำเภอดง จังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำผลการวิจัยที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดเกษตรกร ผู้นำชุมชน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ตัวแทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มาสังเคราะห์และกำหนดเป็นแนวทาง การพัฒนาสวนสับปะรดเกษตรกรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. พัฒนาตัวเกษตรกรในด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผ่านช่องทางหรือสื่อ คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรผู้นำ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้วิธีการส่งเสริม คือ การทัศนศึกษา การฝึกอบรม การประชุมกลุ่มและการสาธิต

2. ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง มีการจัดทำฐานข้อมูลของผู้ปลูกสับปะรดเกษตรกร เพื่อประโยชน์ในการขอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ และสะดวกต่อการบริหารจัดการเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3. พัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในด้านความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาสวนสับปะรดเกษตรกรให้มีความพร้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มีปฏิทินการผลิตที่ชัดเจน ผลผลิตมีคุณภาพ ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้มีความสะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายบอกทาง ห้องน้ำ เป็นต้น

5. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้หลากหลาย เช่น ชุมถ้ำรูป การจำหน่ายสินค้าที่ระลึก การสาธิตการเก็บเกี่ยวสับปะรด การนำชมแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในบริเวณใกล้เคียง

6. มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน โดยเฉพาะบริษัทนำเที่ยว เพื่อนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมสวนสับปะรดเกษตรกร

7. ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทแหล่งผลิตหรือพื้นที่เฉพาะทางการเกษตร ในลักษณะแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรเฉพาะราย เนื่องจากแปลงปลูกสับปะรดเกษตรกรแต่ละแปลงอยู่ห่างกัน

8. ประชาสัมพันธ์สับปะรดเกษตรกรให้เป็นที่รู้จักโดยเน้นในเรื่องของเอกลักษณ์สับปะรดเกษตรกร และการเป็นพืชสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ผ่านทางสื่อมวลชน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.0 เป็นเพศชาย และร้อยละ 25.0 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 55.97 ปี ร้อยละ 41.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริโรจน์ หอมนาน (2547 : 149-150) ได้ศึกษาถึง ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ โดยมากสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดเกิดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีกำลังทำงานค่อนข้างน้อย อาจส่งผลให้พื้นที่ปลูกสับปะรดในอนาคตลดลง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนแสดงให้เห็นว่าจำนวนแรงงานมีน้อย อาจทำให้ขาดแคลนแรงงานทางภาคเกษตรในอนาคต ซึ่งในการพัฒนาสวนสับปะรดเกิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นกำลังหลัก หากแรงงานมีน้อยการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอาจทำได้ยาก

การพัฒนาสวนสับปะรดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ร้อยละ 47.2 ของเกษตรกรที่คิดว่าสามารถพัฒนาสวนสับปะรดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ จะจัดทำซุ้มถั่วรูป ร้อยละ 44.4 สร้างจุดสาธิต เรียนรู้ การปลูก ดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวสับปะรด ร้อยละ 41.7 จัดกิจกรรมบริการท่องเที่ยวชมสวน ชิม ช้อป ร้อยละ 13.9 จัดทำจุดพักนักท่องเที่ยว จำหน่ายของที่ระลึก และ เกษตรกรร้อยละ 2.8 ทำจุดพักรับประทานอาหารซึ่งสอดคล้องกับ วิจารณ์ สุรลัย (2556 : 153-154) ได้ศึกษาถึง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ โดยภาพรวมพบว่า แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ ทักษะนิภาพสวยงาม มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ดังนั้นใน การจะพัฒนาสวนสับปะรดเกิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องมีสิ่งดึงดูดใจ มีการจัดกิจกรรมหลากหลายน่าสนใจ เช่น การจัดงานวันสับปะรด การถั่วรูปที่ระลึก

เกษตรกรมีระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 11.56 เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในประเด็นประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเตรียมความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการอาหาร เครื่องดื่มและของฝาก และประเด็นแนวคิดเกี่ยวกับที่พักแรมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ทศพล ถาวร (2554 : 52-54) ที่ได้ศึกษาถึง ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมประชากรภายในชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรม เรื่อง ปัจจัยที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยว ดังนั้นในการพัฒนาสวนสับปะรดเกิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงต้องมีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้แก่เกษตรกรในประเด็นที่เกษตรกรขาดความรู้

เกษตรกรมีความต้องการความรู้ผ่านช่องทางในการส่งเสริมสวนสับปะรดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทุกประเด็นผ่านช่องทาง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรผู้นำ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (อินเทอร์เน็ต) มีความต้องการช่องทาง สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และผู้นำชุมชนในระดับน้อย ต้องการวิธีการส่งเสริมสวนสับปะรดเกิดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 รูปแบบ คือ การทัศนศึกษา การฝึกอบรม การประชุมกลุ่ม และการ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

สาธิตในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ชัยณรงค์ พันวิลาต (2546:41:) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรของสมาชิกนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกนครพนม พบว่าวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลสมาชิกนิคมฯ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมมาเยี่ยมที่บ้านหรือฟาร์มในระดับมาก วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบมวลชนสมาชิกนิคมฯ ต้องการชมรายการวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับการเกษตรและรับฟังจากหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านในระดับมาก และการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงด้านการเกษตร ชมนิทรรศการหรืองานแสดงทางการเกษตรและอ่านหนังสือพิมพ์ต่างๆ ต้องการในระดับปานกลาง ดังนั้นในการถ่ายทอดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตควรใช้การทัศนศึกษา การฝึกอบรม การประชุมกลุ่ม และการสาธิต โดยผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรผู้นำ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (อินเทอร์เน็ต)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมาก ผู้นำชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ในการพัฒนาสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุน เพื่อให้การส่งเสริมสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการสืบทอดอาชีพการปลูกสับปะรดภูเก็ตไปสู่ลูกหลาน โดยจัดตั้งกลุ่มยุวเกษตรกรทั้งในและนอกโรงเรียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ในอนาคตพื้นที่ปลูกสับปะรดและแรงงานภาคการเกษตรมีแนวโน้มลดลง

1.2 ในการส่งเสริมสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องเริ่มจากเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตที่มีพื้นที่เป็นของตนเองก่อนเพราะเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง โอกาสประสบความสำเร็จมีสูงกว่า แล้วจึงค่อยขยายผลไปยังรายอื่น ๆ

1.3 การอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดภูเก็ตในประเด็นที่เกษตรกรยังขาดความรู้ ได้แก่ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเตรียมความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการอาหาร เครื่องดื่มและของฝาก และประเด็นแนวคิดเกี่ยวกับที่พักแรมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยผ่านช่องทางเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรผู้นำ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (อินเทอร์เน็ต)

1.4 การส่งเสริมสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรใช้วิธีการทัศนศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบความสำเร็จ การฝึกอบรม การประชุมกลุ่ม และการสาธิต

1.5 การพัฒนาสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องมีการพัฒนาด้านสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ กิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยว เช่น การแปรรูป ชิมสับปะรด

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5

The 5th STOU Graduate Research Conference

จำนำของทีระลึก ความสะดวกในการเข้าถึงสวนสับปะรด และควรมีการพัฒนาในเรื่องป้ายบอกทาง สิ่งอำนวยความสะดวก

1.6 ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน โดยเฉพาะบริษัทนำเที่ยว เพื่อนำนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมสวนสับปะรดภูเก็ต

1.7 ประชาสัมพันธ์สับปะรดภูเก็ตให้เป็นที่รู้จักโดยเน้นในเรื่องของเอกลักษณ์สับปะรดภูเก็ต และการเป็นพืชสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ผ่านทางสื่อมวลชน เช่นการจัดงานแถลงข่าว การประชาสัมพันธ์ผ่านรายการวิทยุ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงแนวโน้มความนิยมของนักท่องเที่ยวที่จะได้นำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ในการส่งเสริมสวนสับปะรดภูเก็ตให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการผลิตและการตลาดสับปะรดภูเก็ต เพื่อให้ทราบถึงสภาพการตลาด แนวทางการแก้ไข และพัฒนาการผลิต เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปริมาณผลผลิตสับปะรดภูเก็ตมีไม่เพียงพอตลอดทั้งปี

เอกสารอ้างอิง

- ชัยณรงค์ ฟินวิลาด. (2546). ความต้องการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรของสมาชิกนิคมเกษตรกรรมทหารผ่านศึกนครพนม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ยังไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ทศพล ถาวร. (2554). ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านปางบง ตำบลเทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ยังไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิภารัตน์ สุราลัย. (2556). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (รายงานการศึกษาระดับปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ยังไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ศิริรัตน์ หอมาน. (2547). ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์การศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ยังไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต. (2556). แผนยุทธศาสตร์สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต พ.ศ.2557-2560
- _____. (2557). สับปะรดภูเก็ต. ภูเก็ต: ฟิฟตีแอนด์คอม.